

DE KORHAAN

EIGENDOM
Vogelwerkgroep
HET GOOI EN OMSTREKEN

Jaargang 32, Nummer 3 Juli 1998

IN DIT NUMMER:

De torenvalk in 1997
Musarme gebieden onderzocht
Last minute vogelreistips

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Verenigingsorgaan van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken.
Verschijnt 5x per jaar.

Redactie : Wim Duurland
Willem-Jan Hoefnagel (whoefn@worldonline.nl)
Pieter Schut (pieter.schut@wxs.nl)
Ruud Willemstein

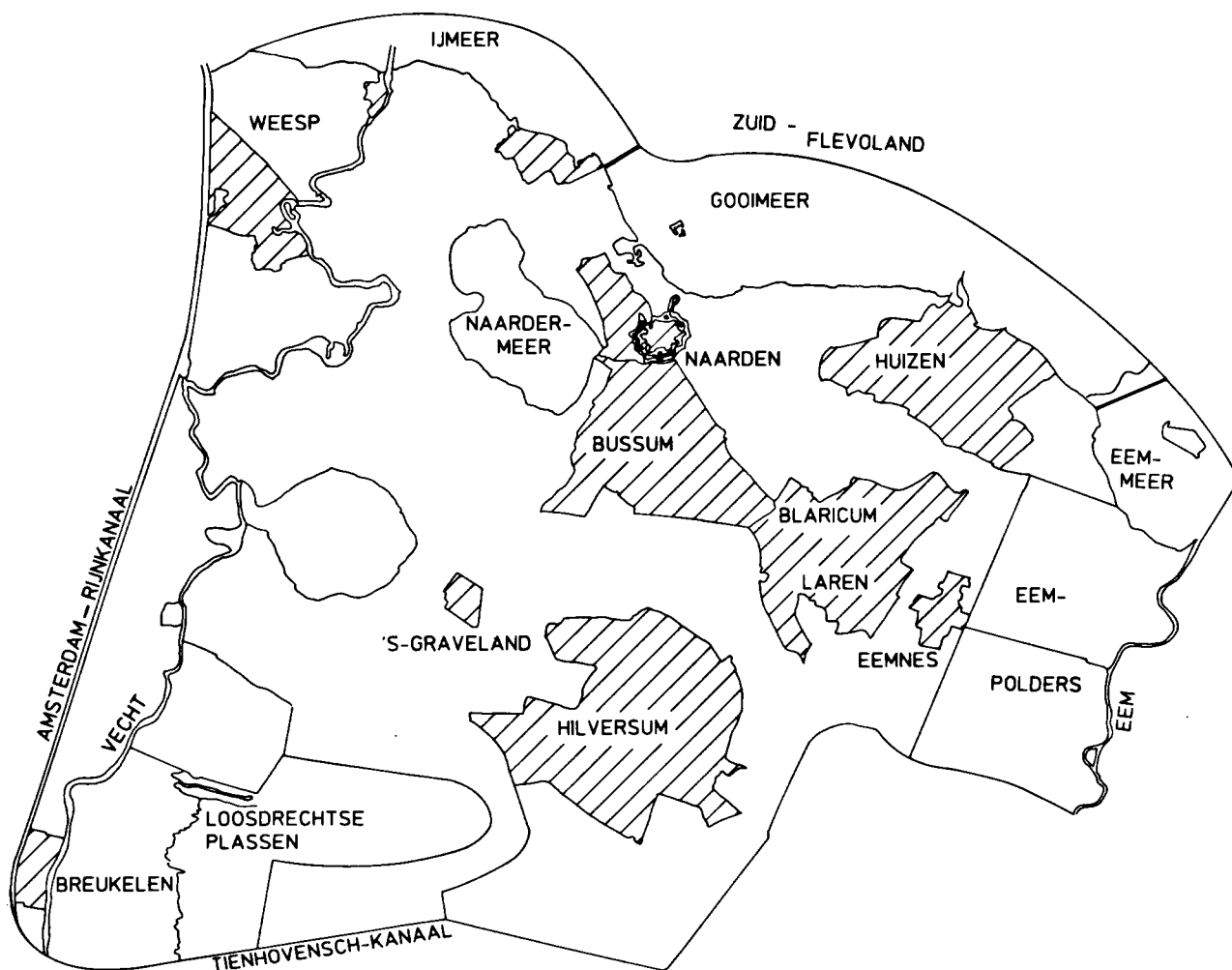
Redactieadres : Menno Simonszof84 1216 LM Hilversum 035-6217222
Verzending Korhaan : Bep Dwars-Van Achterbergh
Postbus 1493 1200 BL Hilversum 035-6850627

Druk : Grafisch Centrum Tomingroep, Hilversum.
Foto omslag : Jos Korenromp / Het Vogeljaar

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie.
De redactie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.
De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Inleveren copy: uiterlijk 1 september 1998.

ISSN: 0929-8762

Het werkgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Inhoud

Van de voorzitter	66
Dit voorjaar minder korhanen in Nederland	66
Stichting Egelopvang Het Gooi zoekt veilige tuinen	66
De torenvalk in Gooi en omstreken in 1997	67
Musarme gebieden in Gooi en Vechtstreek in onderzoek	69
Grote bek is in vogelwereld geen garantie voor succes	71
Gierzwaluw: echte zomerzwaluw	72
Swie, de gierzwaluw uit Bussum	72
30 gierzwaluwkasten van 30-jarige vogelwerkgroep	73
Spiering speelt sleutelrol voor vogelleven in het IJsselmeer	74
Muggenhappen tijdens fietsexcursie	75
Op reis naar de mooiste vogelplekjes in Europa	76
Waarnemingen in de achtertuin	78
Nieuwe heemtuin in Blaricum trekt ook vele vogels aan	79
Succesvolle jeugdcursus gaat door	80
Excursie naar de Flevopolders blijft echt een aanrader	81
Programma	83
Ontvangen Literatuur	84
Mutaties ledenbestand	85
Veldwaarnemingen	86
Kor Haan	88

Van de voorzitter

De voorzitter is vogels kijken, dus deze keer geen berichten van onze voorzitter.

Dit voorjaar minder korhanen in Nederland

Begin mei zijn de korhoenders op de Sallandse heuvelrug nog eens extra geteld. Vanwege de grote betrokkenheid van onze vogelwerkgroep en dit blad bij het welzijn van het korhoen, besteden we er hier graag aandacht aan, ondanks het feit dat Salland ver verwijderd is vanuit het Gooi gezien.

Zoals bekend doen Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten bij die Sallandse heuvelrug een ultieme poging het korhoen voor Nederland te behouden. De natuurbeheerders kappen er bijvoorbeeld stukken bos voor om het heidegebied te vergroten. Vorig jaar werden op de heuvelrug nog 32 korhanen geteld. Dit jaar werden bij een eerste telling slechts 23 korhanen waargenomen en verdere tellingen leverden niet meer korhanen op.

Er blijkt dus een beduidende achteruitgang met het jaar 1997. Freek Niewolt van het Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek (IBN) houdt zich al jaren met de korhoenderstand bezig. De belangrijkste oorzaak van het teleurstellende cijfer van dit voorjaar ligt volgens hem in de natte junimaand van 1997. De oudere vogels hebben zich goed kunnen handhaven. Het aantal oudere hanen is op peil gebleven, de sterfte van volwassen hanen is tenminste van gemiddelde omvang. Door de natte omstandigheden zijn er echter onvoldoende kuikens groot kunnen komen. Zo zijn er nu, in 1998, relatief weinig jonge korhanen. Ook bij hoenderachtigen, bijvoorbeeld fazanten en partijzen, ziet Niewolt dat er in 1998 minder nakomelingen zijn dan in 1997.

Speciaal verkeersbord op de Sallandse heuvelrug. (Foto: Pieter Schut)

Overigens ziet Niewolt op de Sallandse Heuvelrug toch een stabiele of zelfs iets groeiende populatie van korhoenders. Getallen van 1977 tot 1997 geven in ieder geval een opwaartse lijn te zien. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten blijven er daarom op vertrouwen dat de korhoenderspopulatie zich op langere termijn wat uitbreidt.

Meer informatie: Herman Verbeek, 06-54295254.

[Bron: Van Nature 8 (6), juni 1998.]

Stichting Egelopvang Het Gooi zoekt veilige tuinen

Wij ontvingen het jaarverslag over 1997 van de stichting Egelopvang Het Gooi, Almere en Omstreken. De eerste reactie is natuurlijk: wat heeft een vogelwerkgroep nou met egelopvang te maken? In een begeleidend schrijven komt echter al gauw de aap uit de mouw. De stichting zoekt uitbreiding van het team en vraagt of er in onze organisatie mensen zijn die willen helpen. Voor het werk in de egelopvang zelf zoeken ze naar mensen die bereid zijn één of

meer ochtenden per week de egels te helpen verzorgen. Thuiszorgers verzorgen revaliderende egeltjes thuis tot deze groot en sterk genoeg zijn om in een gesloten of open tuin of in de natuur te worden (terug)geplaatst.

Eveneens onmisbaar is de hulp van belangstellenden die bereid zijn hun tuin, of een deel ervan, geheel egeldicht te maken. Hier kunnen vervolgens de jonge, geheel herstelde egels in een

natuurlijke omgeving hun eerste winterslaap houden. De tuin en omgeving worden bekeken op veiligheid, voldoende voedselmogelijkheden en aanwezigheid van water en schuilmogelijkheden.

Heeft u interesse voor een van deze activiteiten, stelt u zich dan in verbinding met Mevrouw J.J. Veerman-Kleve, Iepenlaan 8, 1406 PV Bussum. Tel.: 035-6910963.

De torenvalk is in het werkgebied met een aantal van enkele tientallen paren een schaarse broedvogel, die het hele jaar in de streek verblijft. In open en halfopen gebieden is het een bekende verschijning. Precies tien jaar na het verschijnen van het boek "Vogels tussen Vecht en Eem" werd besloten de torenvalk tot "Vogel van het jaar" 1987 uit te roepen. Gerichte aandacht dus voor deze soort, waarvan waarnemingen vrijwel nooit op de waarnemingskaartjes worden doorgegeven.

Dick A. Jonkers & Mia Kraal-Bijkerk

De torenvalk in Gooi en omstreken in 1997

Hoewel door diverse artikelen en oproepen aandacht voor de torenvalk werd gevraagd, stuurden maar heel weinig leden gegevens op. Aan het

moeilijk herkennen van de soort kan het niet gelegen hebben, evenmin aan het ontbreken ervan. Slechts negentien leden namen de moeite kaartjes in te sturen. Van de meeste van de veertien die 1-5 waarnemingen instuurden, bleef het niet bij één, zij hadden de smaak te pakken. Dat gold zeker voor de overige vijf inzenders, die kennelijk heel gericht tijdens hun vogeltochten de torenvalk in de gaten hielden. Deze groep stak met kop en schouders boven de anderen uit met respectievelijk 10, 17, 19, 24 en maar liefst 67 waarnemingen. Het was dus niet zo dat er echt weinig torenvalken in het gebied voorkwamen.

Aantallen

Het grootste aantal gemelde torenvalken kwam uit januari, toen 52 exemplaren werden gemeld. Daarna daalden de aantallen fors, met een dieptepunt in juni. Er werden in die maand van slechts drie plaatsen exemplaren gemeld. Daarna liep het aantal waarnemingen geleidelijk

Maand	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Aantal waarnemingen	42	22	16	16	10	3	8	11	12	14	13	7
Aantal exemplaren	52	22	18	16	12	3	9	12	15	16	14	7

Tabel 1. Aantal waarnemingen en exemplaren van de torenvalk van 1-01-1997 tot en met 31-12-1997 in het Vechtplassengebied, het Gooi en de Eempolders.

op tot november, waarna er opnieuw een daling ingezet werd (tabel 1).

Een geringer aantal waarnemingen in februari is normaal, omdat rond die tijd de torenvalken hun broedplaatsen opnieuw gaan bezetten, waar dan rond die plekken al kan worden gebaltst (Cavé 1968). In de Eempolders verbleven in de winter 1996/1997 ook torenvalken, die in België als nestjong waren geremd (mededeling A. Liosi). Tijdens de speciale roofvogeltelling in het weekeinde van 1 en 2 februari zijn 32 torenvalken geteld. Deze zijn niet in de tabel opgenomen, maar de waarnemingsplaatsen zijn op de verspreidingskaart (figuur 1) met een asterix aangegeven. Vooral voor het westelijk deel van het werkgebied leverde dit nog nieuwe blokken (15) op. Zelfs in de Eempolders (Noord- en Zuidpolder te Veld) konden daar-

door nieuwe blokken worden ingevuld. Eigenlijk zou in elk blok van de Eempolders een stip kunnen staan, want het is onwaarschijnlijk dat er delen niet door torenvalken worden bezocht. De veertiendaagse Eempoldertellingen zouden dit heel goed kunnen aantonen, als de waarnemingen per kilometerblok (100 ha) zouden worden vastgelegd.

Het Gooi komt er maar bekaaid af. Hier en daar wat waarnemingen op of bij de heidevelden en wat meldingen uit het deel bij de Gooise Noordflank en daar is alles mee gezegd. Opmerkelijk waren de meldingen vanuit de woonwijk Huizermaat in Huizen. Er is daar wel heel goed opgelet!

Landschap

Uit de verspreidingskaart die kan worden samengesteld aan de hand van de ingezonden waarnemingen kan uit de con-

concentratie van kilometerhokken waarin de soort is waargenomen worden vastgesteld of daar veel grasland is. Met name de Eempolders vormen een kerngebied, een gegeven dat niet alleen bij de in februari 1997 uitgevoerde integrale roofvogeltelling (Jonkers 1998) is geconstateerd, maar al sinds jaar en dag naar voren is gekomen. De veenweidegebieden in het Vechtplassengebied laten qua verspreiding veel minder blokken met torenvalken zien. De roofvogeltelling van februari 1997 leverde belangrijke aanvullingen op. Voor een deel worden de verschillen veroorzaakt door de bezoekfrequentie. De Eempolders staan veel meer in de belangstelling en de meeste leden wonen daar dichterbij dan bij de Vechtplassen, die door de vele moerasgebieden ook veel onoverzichtelijker zijn. De concentratie van waarnemingen in het noordelijk deel van het Vechtplassengebied spreken wat dat betreft boekdelen. Een andere factor die de binding met een landschapstype veroorzaakt, is de aanwezigheid van voldoende voedsel. Het stapelvoedsel van de torenvalk bestaat uit veldmuizen, een

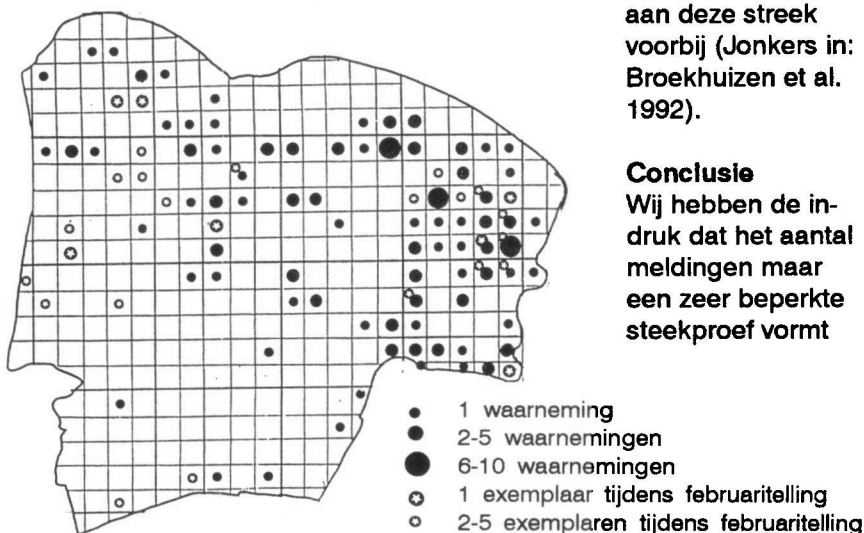
soort die ook overdag actief is. Veldmuizen hebben een uitgesproken voorkeur voor cultuurlandschap, dat niet te droog, maar zeker niet te nat mag zijn. Het Vechtplassengebied bestaat voor een zeer groot deel uit veengrond, die in het cultuurland weliswaar vrij droog is, maar in de moerasgebieden vochtig tot nat. De Eempolders daarentegen, bestaan voornamelijk uit klei op veengrond en zijn betrekkelijk droog. De aantrekkelijkheid van de Eempolders valt aan de hand van de topjaren van de veldmuis, die normaliter eens in de drie jaar optreden, af te leiden. In die jaren kunnen zich grote aantallen roofvogels in dit gebied ophouden. Eigenlijk geldt dit voor het hele Eemland. Zo'n topjaar was 1972, toen zich in het telgebied van Nijkerk tot Laren maar liefst 170 torenvalken ophielden (Jonkers 1972). In het verleden toen bij topjaren nog wel eens plagen optraden, werden gegevens over veldmuisplaaggebieden opgetekend. In tegenstelling tot de Eempolders, wordt het Vechtplassengebied nooit vermeld. De plagen van bijvoorbeeld 1850 en 1950 gingen volledig aan deze streek voorbij (Jonkers in: Broekhuizen et al. 1992).

Conclusie
Wij hebben de indruk dat het aantal meldingen maar een zeer beperkte steekproef vormt

en niet representatief is voor de aanwezigheid van de torenvalk door het jaar heen binnen het onderzoekgebied. Dat er zo weinig gegevens zijn verzameld zegt meer over het enthousiasme en de activiteiten van de meer dan 600 leden van de vogelwerkgroep, dan over het voorkomen van de torenvalk. De grote lijnen komen er wel uit, maar wat we graag zouden willen weten is hoe de verspreiding in de broedtijd is. Tien waarnemingen in mei en drie in juni is wel heel erg weinig. Er hangen waarschijnlijk vele tientallen nestkasten, waarvan de plek lang niet altijd bekend is. Broeden daar torenvalken in? Wij krijgen niet de indruk dat er nog iets meer dan dertig broedparen, zoals in 1981 binnen het onderzoekgebied is vastgesteld, leven. Is het aantal muizen door verandering van het landschap zo teruggelopen dat de stand van onze wiekelaar ook is gedaald? De gegevens die nu zijn verzameld laten het trekken van een dergelijke conclusie niet toe. Het insturen van waarnemingskaartjes van de torenvalk, vooral met gegevens over broedgevallen zou eigenlijk door ieder vogelwerkgroep lid moeten worden gedaan.

Geraadpleegde literatuur

- Cavé, A.J. 1968. The breeding of the Kestrel *Falco tinnunculus* L., in the reclaimed area Oostelijk Flevoland. *Neth. Journal of Zoology*. 18(3): 313-407.
 Jonkers, D.A. 1972. Roofvogeltelling van Kampen tot Muiden, in Oostelijk Flevoland en Zuidelijk Flevoland. *De Korhaan* 6(3): 14-16.
 Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en omstreken, Hilversum. 182-183.
 Jonkers, D.A. 1992. Veldmuis. In: Broekhuizen, S., V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (redactie). *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. Stichting Uitgeverij Koninklijke Natuurhistorische Vereniging, Utrecht; 269-272.
 Jonkers, D.A. 1998. Roofvogels tussen A'dam-Rijnkanaal en Bunschoten. *De Korhaan* 32(1): 23-25.

Figuur 1. Kilometerblokken, waar in 1997 in Gooi en Omstreken torenvalken zijn waargenomen.

Zoals bekend is 1998 het jaar van de huismus. Kranten, radio en TV hebben ons geholpen de huismus onder de aandacht van het grote publiek te brengen. De boodschap van de dreigende achteruitgang van de mussenstand en de vraag wat daar de oorzaak van zou kunnen zijn, heeft heel wat pennen en tongen in beweging gebracht.

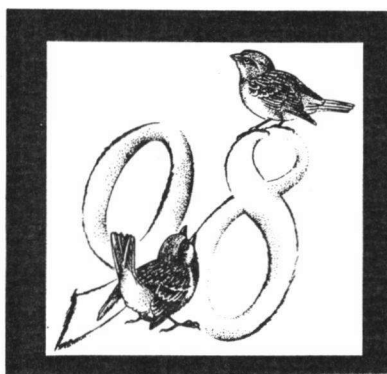
Guus van der Poel

Musarme gebieden in Gooi en Vechtstreek in onderzoek

In totaal 66 mensen stuurden mij een brief of briefkaart of grepen de telefoon om hun bezorgdheid te uiten. Een grote meerderheid (59 reacties) liet dat vergezeld gaan van een schatting van de talrijkheid van de mus in de directe woonomgeving. De schattingen liepen uiteen van zeer talrijk (30 mussen of meer) tot volledige afwezigheid. Deze laatste categorie was alarmerend groot (27 reacties).

Met name in de grotere stedelijke gebieden van het Gooi geeft iets meer dan de helft van de mensen (Naarden-Bussum 8 van 15 reacties; Hilversum 10 van 18 reacties) aan dat de huismus totaal afwezig is in de directe omgeving van het woonhuis. In de kleinere gemeenten buiten de stedelijke agglomeraties in de Gooi en Vechtstreek is dit slechts in 7 van de 28 reacties het geval.

De cruciale vraag is natuurlijk wel hoe betrouwbaar deze schattingen zijn. Daar kan ik gelukkig wel iets van zeggen. Alle 66 mensen die de moeite hadden genomen om te reageren op de persberichten, kregen van mij het verzoek om mee te doen aan het lopende mussenonderzoek. Dit verzoek ging vergezeld van een handleiding en

een telformulier. Vierentwintig mensen stuurden hun telformulier ingevuld terug, nadat ze 14 dagen lang op een vast tijdstip gemengd graan gestrooid hadden en de mussen die daar op afkwamen hadden geteld. Zestien van deze 24 bleken vooraf een schatting over het aantal mussen in hun woonomgeving te hebben afgegeven. Zeven van deze 16 telden een maximum van 6 of meer mussen. Hun schattingen vooraf waren behoorlijk nauwkeurig: gemiddeld telden ze 19.6 mussen terwijl ze gemiddeld 23.3 mussen hadden geschat. Acht mensen hadden vooraf beweerd dat er geen mussen (meer) rond hun huis zaten. Vier van deze 8 kregen echter (tot hun eigen verrassing) regelmatig bezoek van mussen en telden maximale aantallen van res-

pectievelijk 6, 8 10 en 13 mussen. De 4 anderen bevestigden met hun telformulier de totale afwezigheid van de huismus rondom hun huis: 14 dagen voer strooien trok wel vogels aan (o.a. Turkse tortels, merels en vinkachtigen), maar geen huismussen.

Ik concludeer dat de vaak gehoorde bewering "In mijn wijk/tuin komen geen mussen (meer) voor" met de nodige argwaan moet worden bekeken. In de helft van de gevallen blijken er wel degelijk een redelijk aantal mussen in de omgeving aanwezig te zijn, mits men gebruik maakt van de juiste lokmiddelen en observatiemethode. Deze conclusie heeft tot gevolg gehad dat ik afgezien heb van het intekenen van de geschatte aantallen op de kaart van met name Hilversum en Naarden-

Huisumus

Bussum, gemeenten die gezien het aantal reacties (zie tabel 1) als eerste daarvoor in aanmerking gekomen zouden zijn.

Tabel 1 Verdeling van de reacties op de uitverkiezing van de huismus als vogel van het jaar over de gemeenten van Gooi en Vechtstreek.

Gemeente	Aantal reacties	Beweerd afwezig
Ankeveen	1	0
Baarn	2	0
Blaricum	2	1
Bussum	14	7
Eemnes	2	1
Hilversum	18	10
Huizen	5	1
Laren	2	1
Loenen a/d Vecht	2	0
Loosdrecht	1	1
Muiden	3	1
Naarden	1	1
Nederhorst den Berg	1	0
Nigtevecht	1	0
Soest	1	0
Weesp	5	0
Buiten Gooi en Vechtstreek	4	3

Zeldzaam

De 24 ingestuurde tel-formulieren vormen een nieuwe, onafhankelijke steekproef ten opzichte van de 18 trouwe deelnemers aan het mussen-onderzoek, die dit voorjaar al weer voor de derde keer hun tellingen hebben verricht. Zoals eerder gemeld (zie Korhaan van maart j.l.) gaven de resultaten van de tellingen van vorig jaar tot verrassing van vele deskundigen aan dat de huismus in de omgeving van oudere huizen een tamelijk zeldzame verschijning geworden is. Ik was daarom buitengewoon benieuwd of deze nieuwe, iets grotere steekproef een zelfde beeld zou opleveren. Ik heb daarom het aantal getelde mussen tegen het bouwjaar van het huis in een grafiek uitgezet (zie fig.1). Tot mijn grote vreugde verscheen er een positief verband. Een regressie-analyse (een statistische truc om te kijken of er

aan een geobserveerd verband waarde gehecht kan worden of dat het waarschijnlijker is dat het verband toevallig tot stand is gekomen) toonde aan dat het positieve verband tussen het aantal mussen en het bouwjaar statistisch significant is. Met andere woorden: hoe ouder het huis, hoe groter de kans dat je er geen mussen tegen zal komen.

De grafiek laat ook zien dat er sprake is van een statistisch verband, d.w.z. het is geen wet van Meden en Perzen. Er is een oud huis bij met veel mussen en er is ook een jong huis zonder mussen in de buurt. Samenvattend: de nieuwe, onafhankelijke steekproef van 24 tellers levert eenzelfde beeld als de eerdere steekproef van 18 tellers en versterkt de eerder getrokken conclusie dat in de oudere stadswijken de huismus praktisch verdwenen is, terwijl in de nieuwere stadswijken en de kleinere, meer landelijk gelegen gemeenten de huismus nog

ouderwetse, hoge dichtheden kan bereiken.

De vraag is: wat is daarvan de oorzaak? Hier betreden we bij gebrek aan nader onderzoek een enigszins speculatief terrein. Mijn idee is dat het niet te maken heeft met de aan- of afwezigheid van nestgelegenheden. De meeste bewoners van oude huizen zonder mussen delen mee dat er voorheen wel veel mussen waren maar dat ze in een aantal jaren sterk achteruit zijn gegaan. Het wil er bij mij niet in dat de eigenaren van al deze huizen maatregelen hebben getroffen (isolatie e.d.) waardoor mussen er niet meer tot broeden kunnen komen. Je zou dat juist eerder verwachten bij modernere huizen. We moeten daarbij bedenken dat de mus weliswaar een standvogel is, maar toch al gauw een actieradius heeft van enkele honderden meters. We praten dus niet over isolatiemaatregelen van een enkel huis, maar eerder van hele wijken.

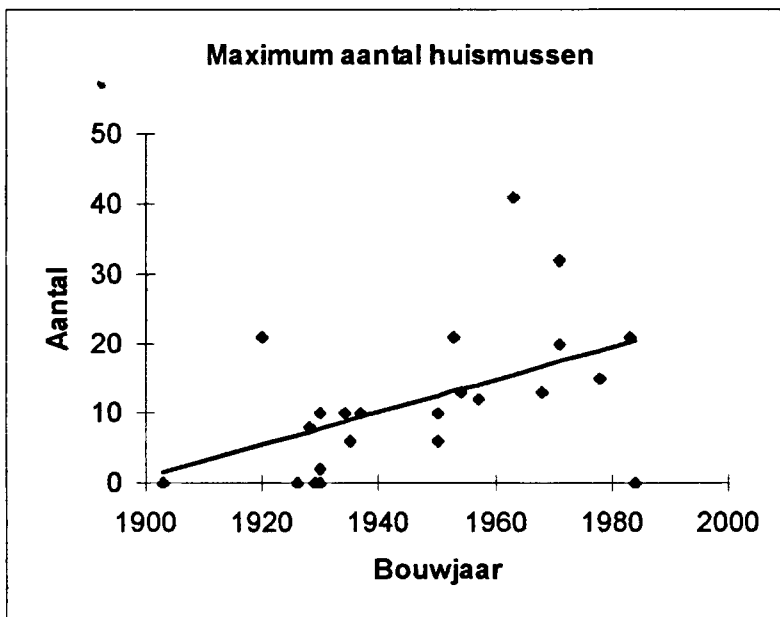

Fig. 1 De relatie tussen het maximum aantal huismussen, geteld op een voerplek in een 14-daagse periode in het voorjaar van 1998, en het bouwjaar van het woonhuis bij de voerplek. De coëfficiënt van de regressielijn ($r^2 = 0.24$) is significant ($p < 0.02$).

Predatie

De relatief geringe dichtheid van mussen in oudere wijken wordt mijns inziens ook niet veroorzaakt door een hogere predatiedruk in die wijken. Veel genoemd in dit verband worden eksters en kauwen, die het gemunt zouden hebben op eieren, jongen en zelfs de volwassen vogels. Katten hebben eveneens een slechte reputatie, vooral ten opzichte van jonge en volwassen vogels. Natuurlijk valt er wel eens een slachtoffer door toedoen van eksters, kauwen en katten. Daar gaat het niet om. Van wezenlijk belang is of wij ze in staat achten tot een systematische uitroeiing van hun prooidieren, en als dat zo is waarom dat dan alleen in oudere wijken optreedt. In ieder geval zijn de dichtheden van deze predators in nieuwe wijken niet zo veel lager dat dat een redelijke verklaringsgrond oplevert. Eerder is het tegendeel het geval.

In mijn ogen is de meest plausible verklaring de volgende. Ik veronderstel dat de voedselsituatie van huismussen in onze stedelijke omgeving ondanks dat we veel eetbare waar laten slingeren en de vogels ook gericht bijvoeren, onvoldoende is, met name voor de nestjongen en de pas uitgevlogen dieren, die zoals bekend (Van der Plas-Haarsma, 1980) voornamelijk met insecten worden gevoerd. De mus is daarvoor (wellicht zelfs in toenemende mate) afhankelijk van de nabijheid van het voedselrijke platteland. Vanwege de enorme bouwactiviteiten, die de laatste 25 jaar hebben plaats gehad, zijn vooral de oude kernen van de grotere stadsagglomeraties te ver verwijderd geraakt van het agrarische gebeuren. Zij zijn als het ware ingekapseld door een schil van nieuwbouwwoningen,

die als "buitenwijken" vanuit mussenoogpunt relatief gunstig t.o.v. het platteland zijn gelegen.

Het is vanuit deze optiek niet meer dan logisch dat huismussen nieuwbouw prefereren boven voormalige woongebieden in de centra van de grotere steden.

Literatuur

Moniek van der Plas-Haarsma: De Huismus. Uitgeverij Het Spectrum (1980)

Guus van der Poel: De huismus vogel van het jaar: reacties op een persbericht. Korhaan 32 (1), 8-9 (1998)

Guus van der Poel: Hoe doet de huismus het in het Gooi en omstreken? Korhaan 32 (1), 9-10 (1998)

Grote bek is in vogelwereld geen garantie voor succes

Er zijn onder de mannelijke koolmezen brutalen en voorzichtigen. Al op jonge leeftijd is die indeling te maken. Het brutale koolmeesje is een winnaar. Maar zijn brutaliteit geeft niet altijd de garantie dat hij later aanvoerder wordt. Het blijkt zelfs dat de bescheiden mees gemiddeld een hogere sociale status bereikt. Tot deze conclusie komt biologe M. Verbeek. Zij promoveerde onlangs aan de Wageningse landbouwuniversiteit op haar onderzoek. Uit gedragstesten blijkt dat koolmezen van enkele weken oud zeer consistent zijn in het gedrag waarmee ze hun omgeving verkennen. Ze doen dat snel en oppervlakkig of langzaam maar grondig. De snelle koolmees is agressiever, valt in gevechten ook eerder aan en weet de confrontatie meestal in zijn voordeel te beslechten.

„Brutaal” is volgens de onderzoekster de typering die hem het beste past. Hij zet zijn gedrag later voort in de gemengde groepen. Ook dan begint en wint hij meestal de gevechten. Verrassend genoeg blijkt echter na een week, als de verhoudingen zijn gestabili-

seerd, dat voorzichtige mezen gemiddeld genomen een hogere sociale status hebben en dat ze vaak winnen van brutale soortgenoten.

De door Verbeek bekeken groepen laten alle hetzelfde patroon zien met brutale mezen ofwel bovenin ofwel onderin de hiërarchie, terwijl de voorzichtige vogels de middenposities bekleden. De bescheiden mees moet zijn positie ook bevechten en legt daarbij de nodige sluwheid aan de dag. Hij valt de brutale mees aan juist op een moment dat deze aan het herstellen is van een verloren gevecht. De sociale status in de groep is belangrijk. Hoe hoger op de ladder, hoe groter de kans voor de mees om de winter te overleven en nakomelingen te produceren.

De gedragskenmerken hebben een erfelijke basis, is inmiddels uit vervolgonderzoek gebleken. Omdat beide soorten mezen in de natuur voorkomen, zijn de verschillende gedragsstrategieën waarschijnlijk even succesvol. Dat wordt verder onderzocht.

(Bron: ANP)

Meestal duikt hij op rond Koninginnedag. Hij scheert hoog in de lucht en wie goed kijkt, ziet er meestal meer. Niet de boerenzwaluw, niet de huiszwaluw, maar de gierzwaluw (*Apus apus*) is de echte zomervogel.

Rob Biersma

Gierzwaluw: echte zomerzwaluw

Gierzwaluwen vliegen met het weer mee. De gierzwaluw is de vogel van de honderd dagen, de honderd dagen van de zomer. Gierzwaluwen zijn in alles extreem. Als ze niet moesten broeden, zouden ze nooit op de grond komen. Ze eten aëroplankton: kleine vliegjes, spinnetjes en opgewaaide bladluizen hoog in de lucht. Slapen doen ze hoog in de wolken. Op warme zomeravonden zie je de kleine ankertjes na een uitzinnig 'schrie-schrie' boven de straten langzamerhand in de hoogte verdwijnen. Zelfs paren doen ze in de lucht.

Het zijn zulke gestroomlijnde vliegtuigjes dat het lijkt alsof ze geen poten hebben: apodidae, pootlozen, wordt hun familie genoemd. In werkelijkheid hebben ze kleine klauwtjes, waarmee ze goed kunnen hangen. Lopen kunnen ze niet. Een gierzwaluw

op de grond is als een vliegtuig zonder landingsgestel. Gierzwaluwen zijn zeer snelle vliegers. Ze vangen hun voedsel waar het is, al is dat honderd kilometer verderop. Op regenachtige dagen lijken ze verdwenen en dat is ook zo. Jongen houden het lang uit zonder voer. Hun lichaamstemperatuur daalt dan. Gierzwaluwen zijn eigenlijk tropische vogels die in de zomer even naar het voedselrijke noordelijk halfrond vliegen. Maar half augustus wordt de trekdrang alweer zo groot dat ze plotseling verdwenen zijn. De nazomer is begonnen.

De laatste jaren gaat het niet zo goed met de gierzwaluw in Nederland. Dat komt doordat de daken langzamerhand geen nestgelegenheid meer bieden. Vroeger kwam in de grote steden het zogenoemde mansardedak veel voor, een plat

dak met aan weerszijden een schuin deel met dakpannen. Deze constructie bood veel en gemakkelijk nestgelegenheid, niet alleen aan mussen, maar ook aan de gierzwaluw. De Gierzwaluwenwerkgroep Nederland probeert woningbeheerders ervan te overtuigen dat een dak vliegopeningen moet hebben. (Zie artikel elders in deze Korhaan). Een speciale gierzwaluwdakpan wordt gepropageerd. Of de gierzwaluw werkelijk in aantal afneemt, valt moeilijk te zeggen, vindt de telorganisatie SOVON. In steden heb je niet veel vogeltellers. De eerste gierzwaluw arriveert overigens al begin april in Nederland, meestal in Breskens. Maar hij vliegt dan hoog in de lucht, is zwijgzaam en verdwijnt weer als de lucht betreft.

Copyright NRC-Handelsblad.

Carla Holzenspies verzorgt vogels niet alleen, ze praat ook met ze en ze geeft hen namen. Dit is het levensverhaal van Swie, een Bussumse gierzwaluw.

Carla Holzenspies

Swie, de gierzwaluw uit Bussum

Ze zijn weer terug van weg geweest. De gierzwaluwen! Drie maanden lang kunnen we genieten van de gierende sikkeltjes in de lucht. In die korte tijd moet voor nageslacht gezorgd worden.

Het weer is niet altijd best, dat betekent: geen insecten in de lucht. Geen nood! De gierzwaluw zet zijn cv op laag, van 42 naar 22 graden Celsius, zodat hij zonder voedsel een paar dagen voort kan. Daarom is hij ook familie van de kolibrieën.

In de jaren zestig aanschouwde "Swie" het levenslicht onder de dakpannen van een restaurant in Bussum. Maar een hittegolf noopte hem om hals over kop het nest te verlaten om niet gaargestoofd te worden. Zijn valpartij op straat leverde een

gebroken vleugel op. Een welwillende voorbijganger raapte de vogel op en bracht hem bij me. Alras veranderde het stekelvarkenachtige uiterlijk in een mooi glanzend verenkleed. Zelf eten leerde Swie niet, hij moest gevoerd worden. Drinken lukte wel.

Op een dag was hij opeens doodsbang voor me en kroop in een schuilhoek. Na enig nadenken kwam ik tot de ontdekking, dat de grote Kashmirfiguren op mijn blouse de oorzaak waren. Die figuren lijken op een komma, maar ook op de doorsnee van een vleugel. De maat van een boomvalk, zijn grootste vijand!

Gierzwaluwen houden er van om onder hun keel geaaid te worden. Dat beschrijft David Lack ook in zijn boek "Swifts in a tower". Swie was bovendien gevoelig voor mijn "uitstraling". Omstandigheden dwongen me eens om in één dag met een vliegtuig op en neer te reizen. Aangezien ik vliegen liever aan

vogels overlaat, was ik één bonk zenuwen. Swie weigerde voedsel van me aan te nemen. Nu ik het toch over vliegtuigen heb: in de vliegtuigbouw hanteert men de term "Coëfficiënt of dynamic similarity". Dat getal verkrijgt men als men de verhouding van het vleugeloppervlak, de lengte van de vleugel en het lichaamsgewicht tot elkaar, berekent. Bij de meteoriet (MK 8) krijgt men het getal 2.4. Hetzelfde als bij de gierzwaluw.

Omdat gierzwaluwen soms bij hoge snelheden opeens moeten afremmen, heeft de natuur ze uitgerust met een uitbouw in de schedel, zodat de hersenmassa niet direct in de klem komt. In de literatuur kom je regelmatig tegen dat gierzwaluwen niet van de grond kunnen opvliegen. Dat is een fabeltje. Dit geldt alleen als ze te jong zijn, een vleugelmankement hebben of ziek zijn. "Gooi ze in de lucht als je er een op de grond vindt" luidt het advies. Breekt de vogel

nog een paar ribben als hij inderdaad niet vliegen kan en hardhandig neerkwakt. Een gierzwaluw moet zelf van je hand vertrekken.

Alles loopt volgens vaste regels, net als op Schiphol. Eerst draait de gierzwaluw zijn kopje naar links en naar rechts om de windrichting te bepalen. Een vogel vertrekt tegen de wind in. Vervolgens laat de vogel zijn "motoren" draaien. Het hele lichaam trilt van inspanning. Daarna worden de vleugels, die langs het lichaam zitten, langzaam uitgespreid. De ene vleugel iets meer dan de andere. Dat hangt af van de vertrekrichting. Vervolgens gaat zijn hoogteroer, dat wil zeggen zijn staart, langzaam omhoog. Daarna worden de staartpennen uitgespreid, zodat hij een gevorkte staart vertoont. En dan vliegt hij weg, de wijde verten in.

Voor Swie was dit niet weggelegd. Hij stierf op negenjarige leeftijd in mijn hand.

30 gierzwaluwkasten van 30-jarige vogelwerkgroep

Tijdens de laatst gehouden (nestkast) timmerochtend in de werkplaats van de firma Mokveld te Hilversum werd door enkele VWG-ers een groot aantal gierzwaluwnestkasten in elkaar gezet. Ons lid Roel Huizenga had tevoren alle plankjes op maat gezaagd, waardoor de vervaardiging een niet al te groot probleem opleverde. Hij was ook degene, die vorig jaar het idee geopperd had in het kader van ons 30-jarig jubileum woningbouw-vereniging Atrium te Huizen een 30-tal van deze kasten aan te bieden. Deze woningbouwvereniging beschikt in Huizen over duizenden (ik meen een kleine 6000) woningen. Door onder andere renovatiewerkzaamheden aan vooral daten van oudere panden, loopt

het aantal voor gierzwaluwen geschikte nestplaatsen terug en daarmee het aantal gierzwaluwen. Kasten kunnen deze achteruitgang enigszins compenseren.

De directeur van Atrium werd schriftelijk op de hoogte gebracht van het voornemen. Hij wilde graag mede-werking verlenen echter op voorwaarde dat de bewoners van de woningen waaraan de kasten zouden worden aangebracht, hun goedkeuring zouden verlenen. De bewoners, van de door Roel geselecteerde woningen, werden aangeschreven. Selectie is nodig, omdat een kast bij voorkeur op de noord of noordoostzijde van een woning dient te worden aangebracht en het van belang

is dat in de nabijheid reeds gierzwaluwen aanwezig zijn en broeden.

Gelukkig zagen de meeste bewoners geen bezwaren. Juist voor het begin van het broedseizoen werden de kasten aangebracht door Atrium. De projectgroep gierzwaluwen is Atrium en met name de heer G.J. Vastenhoud van de afdeling Onderhoud & Beheer zeer erkentelijk voor de medewerking en de moeite die is gedaan om het plan te verwezenlijken. Mensen die het resultaat eens willen bekijken kunnen dit doen in Huizen in de Zeeheldenwijk. Dit is de wijk gelegen nabij de Karel Doormanlaan (een van de hoofdroutes door Huizen).

ANCO DRIESSEN

Het Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) van het ministerie van Verkeer en Waterstaat heeft onlangs een studie laten verschijnen over trends en de stuurbaarheid van biologische processen in IJsselmeer en Markermeer.

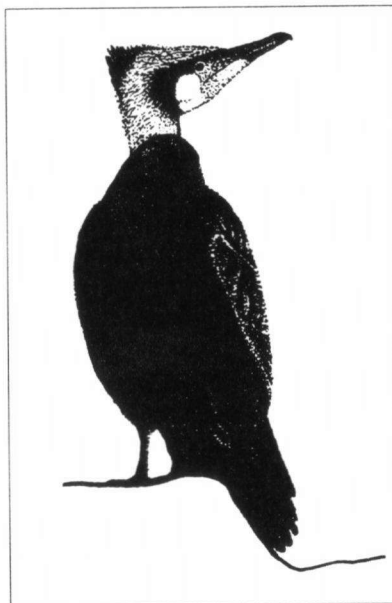
Henrik de Nie

Spiering speelt sleutelrol voor vogelleven in het IJsselmeer

Het IJsselmeer en het Markermeer vormen een foerageerplaats voor duizenden duikeenden en aalscholvers, maar zijn ook van belang voor recreatie, de beroepsvisserij en de drinkwatervoorziening. De komende jaren zullen er grote veranderingen optreden, omdat de visserij niet op dezelfde voet kan doorgaan. Door ongeveer 100 visserijbedrijven (drie man per boot) vindt een voortdurende overbevissing plaats op snoekbaars, baars en paling. Verder zal de hoeveelheid meststoffen in het water verminderen.

Tussen vissers, vogels, vissen, zoetwatermosselen, waterinsecten, watervlooiën, schimmels, algen, bacteriën en meststoffen lopen diverse lijnen die men het voedselweb noemt. Het RIZA heeft alles wat bekend is over het netwerk van ecologische relaties ondergebracht in een informatiesysteem. De gegevens zijn afkomstig van het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek, de Rijksdienst IJsselmeerpolders, het Limnologisch Centrum van het Nederlands Instituut voor Ecologisch Onderzoek en de afdeling visserij van de Landbouwniversiteit.

Het voedselweb is vereenvoudigd tot vier belangrijke voedselketens die allen beginnen bij de algen. Twee ketens eindigen

Aalscholver

bij de visserij en visetende vogels en trekken daarom de meeste aandacht. Er zijn wiskundige modellen gebruikt om de relaties te beschrijven, gebruikmakend van gegevens uit het verleden. Bovendien zijn resultaten van langdurig en intensief onderzoek in het model opgenomen, ook van buiten het gebied, zoals van het Tjeukemeer.

De groei van planten en dieren, het effect van predatie op de grootte van vissen en watervlooiën, temperatuurinvloeden en andere effecten van weer en wind zijn verwerkt. Net zoals

met de economische modellen van het Centraal Planbureau de effecten van verkiezingsbeloften kunnen worden doorgerekend, is het met het voedselwebmodel mogelijk voorspellingen te doen over aantallen algen, vissen en vogels als de visserij-activiteiten en de instroom van voedstoffen veranderen.

De beroepsvissers zijn ervan overtuigd dat hun tegenvallende vangsten worden veroorzaakt door de duizenden aalscholvers in en rond de meren. Hun programma is dan ook: weg met de aalscholvers. De modelstudie geeft weliswaar aan dat de aalscholvers veel vis vangen, maar dat is geen afdoende verklaring voor de tegenvallende vangsten van de vissers. Vogels vangen kleine visjes, die voor de visser van weinig belang zijn. Aalscholvers vangen vissen die wel van belang zijn, maar in een formaat dat voor de visser niet interessant is. Uit de modelstudie komt naar voren dat zonder aalscholvers de hoeveelheid spiering - de enige vis die massaal aanwezig is gebleven toen de Zuiderzee IJsselmeer werd - met de helft zal afnemen.

Spiering wordt gegeten door vrij grote vissen als baars en snoekbaars. Dit zijn nu juist de prooien van de visser en de aalscholver. Een vermindering van de spiering houdt in dat kleine

viseters als futen, zwarte sterns en zaagbekken het ook moeilijk krijgen als de aalscholver wordt uitgeroeid en de vissers hun eigen vangsten drastisch beperken.

De spiering speelt een sleutelrol in de keten die naar beneden loopt van zo'plankton (water-vlooien), via algen naar meststoffen. Minder spiering wil zeggen minder predatie op zo'plankton. Zolang de spiering alle grote watervlooien opeet, blijven er kleintjes over. Watervlooien eten algen en hoe kleiner de watervlo, hoe minder algen hij op kan. Minder spiering betekent, meer grote watervlooien, dus minder algen. Algen maken het water troebel.

Het uitschakelen van vissers en grote visetende vogels betekent dus helderder IJsselmeerwater. Met vangstbeperking door vissers en zonder moordpartij op aalscholvers, blijft de spiering; daarnaast is in de verre toekomst een duurzame visserij haalbaar. De vissers moeten dan genoeg nemen met driekwart van de vangst die zonder aalscholvers mogelijk zal zijn.

Fosfaat

Verder blijkt uit de modelberekeningen dat vijftig procent minder fosfaat sinds 1985 nog nauwelijks invloed heeft gehad op de totale productie aan biomassa in het IJsselmeer. Er is nu pas een niveau bereikt

waarop het fosfaat voor de algen niet meer in overmaat aanwezig is. De doelstelling van het Rijn Actieplan is een reductie tot 25 procent van het niveau van 1985. Als dit wordt gehaald, zal de biomassaproductie dalen tot 70 procent van het huidige niveau. Gelukkig bestaat er geen recht evenredige relatie tussen mest en de productie van vis. Het voedselnetwerk is daarvoor te ingewikkeld. Deze modelstudie van het RIZA vormt er slechts een benadering van.

Overgenomen uit NRC Handelsblad van zaterdag 9 mei 1998.

Muggenhappen tijdens fietsexcursie

Het was 16 mei weer vroeg op: vijf uur om precies te zijn, iets te vroeg naar mijn mening maar je moet er wat voor over hebben. Na in een recordtijd naar Natuurmonumenten in 's-Graveland te zijn gefietst, was het niet lang wachten op de andere vogelaars. Ondanks het mooie weer was de opkomst lager dan verwacht. Nadat de laatste twee laatkomers waren gearriveerd vertrokken we met zijn elven richting Naardermeer. Daar aangekomen stalden we onze fietsen om naar een observatiehut te gaan, waar we een prachtig uitzicht hadden op een helaas maar matig aantal watervogels. Tijdens de wandeling naar die hut hadden we niet veel last van honger want het was aardig muggen happen. Maar omdat je van fietsen toch wel hongerig wordt, hebben we toch maar de lunchpakketten aangesproken en onder het genot van een hapje en een drankje kwamen de vogelverhalen los.

Daarna vertrokken we richting IJmeer. Het was een tocht waar vogelplezier en cultuur samen zouden gaan en nu was het tijd voor cultuur. Maar dat viel een beetje tegen want het leuke historische gebouw 't Camus was niet van binnen te bezichtigen. Daarom stelde Ricardo zijn telescoop maar op bij het ernaast gelegen water. En ja hoor, wat kreeg hij in de kijker? Een mannetje grote zaagbek (die normaal al in maart wegtrekt). Na deze toch leuke ontdekking ging het verder, nu naar de Dammerkade. Tijdens het fietsen hoorden we een groot scala aan vogels, waar soms over getwist werd welke het was, maar Marijn gaf altijd het verlossende antwoord. Bij de Dammerkade stikte het van de knutten (een soort klein mugje), maar dat kon de pret niet drukken toen we een zwarte stern over het water zagen vliegen. En de dag kon helemaal niet meer stuk toen er een boomvalk over ons heen vloog.

Ons dagtotaal was 71 soorten vogels, waaronder paapje, nijlgans, brandgans, snor, tapuit, koekoek en natuurlijk de al eerder genoemde drie speciale waarnemingen. Het was een leerzame maar vooral gezellige dag.

MARTIJN LANDMAN

Vogelliefhebbers die hun vakantiebestemming nog niet hebben vastgelegd, krijgen van Menno Steketeer enkele tips voor briljante last minute-boeking.

Menno Steketeer

Op reis naar de mooiste vogelplekjes in Europa

In een snikhete schuilhut aan de oever van een poeltje in het Zuid Spaanse moerasreservaat Donana, lang geleden.

"Hoemp", zegt de onzichtbare vogel in de rietkraag. Vast een roerdomp. "Alle Nederlanders die hier komen denken dat bij dat geluid een roerdomp hoort", corrigeert de parkwachter.

"Maar dit 'hoemp' komt van een purperkoet." Een purperkoet! En dat terwijl die suffe Spanjaarden in de schuilhut alleen maar oog hebben voor een fuut die een eindje verderop op het water dobert. Zo'n ordinaire fuut, waarmee je in Nederland de gracht kunt dempen. "Hoemp", vindt ook de purperkoet.

Vogeltoerisme is, gemeten aan het snel groeiende aantal reisbureaus dat vogelreizen aanbiedt, sterk in opkomst. Men kan de bestemming zo gek niet bedenken of er voert een vliegtuig heen. Bij het reisdoel staat dan meestal een als bioloog geafficheerde gids klaar, die de reiziger langs de heilige ibissen, adélie-pinguïns, oorgieren of andere netvliesdelicatessen loodst.

Het hierboven gememoreerde voorval illustreert hoe betrekkelijk de ornithologische prestaties van een dergelijk vogeltoeristisch reisje kunnen zijn. Die Spanjaarden hadden, jaren later bezien, natuurlijk groot gelijk: Mijn 'purperkoet' was hun 'fuut'. Ze waren wat rariteit betreft inwisselbaar. Iederéén kan wel

in het vliegtuig stappen, aangekomen op het vliegveld in Zuid-Afrika een woestijnkloppie opmerken, deze in een gidsje afvinken, en thuis claimen iets heel zeldzaams te hebben gezien.

Philatelle

De kundigheid van de vogeltoerist is alleen objectief te meten door spelregels af te spreken, bijvoorbeeld door een taxonomische of geografische beperking op te leggen. Voor het vogelspotten gelden dus dezelfde beperkingen als voor het verzamelen van postzegels: net zomin als de filatelist, kan ook de spotter niet de ambitie hebben alle verschillende types ter wereld te vergaren.

Hieraan moet evenwel onmiddellijk worden toegevoegd dat als het waargenomen vogeltje op mondiale schaal als zeldzaamheid kan worden aangemerkt, de spotter wél voldaan naar huis mag vliegen. Immers, de filatelist die zich beperkt tot Bulgaarse ruimtevaartpostzegels mag toch wel degelijk met recht trots een Kaaps driehoekje in zijn album steken.

Veel Nederlandse vogelspotters hebben zich ten doel gesteld alle broedvogels van Europa ooit in hun leven te hebben bekeken. Het klinkt ambitieus om de ongeveer vijfhonderd soorten te willen turven, maar dat is het niet. Er zijn namelijk veel plaatsen in Europa waar bij

één bezoek makkelijk tientallen soorten kunnen worden weggestreept. Het is geen toeval dat de vogelreisbureaus hun aandacht juist op deze locaties richten. Voor de beginnende vogelaar een paar van de beste plekken op rij:

Spanje, Monfragüe. Dit parque national ligt halverwege de hoofdstad Madrid en de Portugese grens, ter weerszijden van de rivier de Taag. Het landschap heeft iets Afrikaans: een net zo onafzienbare als onbewoonde kurkeiksavanne. In Monfragüe komt men bijna alle Europese stootvogels tegen, vooral gieren. En om zo te zien hoeft men alleen maar de weg van Trujillo naar Plasencia te volgen en wanneer de steile oever van de Taag in zicht komt, bij een grote rotswand die Penfalcon heet, de auto in de berm te zetten. Bij een recent bezoek waren er honderden vale gieren en monniksgieren te zien, die op nog geen tien meter afstand langs vlogen. Ze keken brutaal terug.

Spanje, Doñana. Dit Andalusische nationale park beslaat bijna de hele moerasdelta van de rivier de Guadalquivir en heeft wel wat weg van de Franse Camargue, maar dan veel uitgestrekter. Het voormalige koninklijke jachtterrein - van ene Dona Ana, vandaar - is onverslaanbaar op het gebied van moeras-

en weidevogels, die hier in de herfst en het voorjaar doortrekken, of blijven overwinteren. Het reservaat is niet op eigen houtje te verkennen, maar aanmelden voor een excursie met vierwiel-aangedreven bussen is mogelijk. De chauffeur deelt handige turflijsten met vogelsoorten uit. Spaanse keizerarenden - nu een mondiale zeldzaamheid - zijn moeilijk mis te lopen.

Ierland, the Cliffs of Moher. Ierland is het enige land van Europa waarover vakantiefolders niet liegen - en dat geldt ook voor de vogelreisbrochures. Op de kliffen, bij het plaatsje Lisdoonvarna aan de westkust, nestelen zo goed als alle Europese zeevogels. Op de rand van de kliffen zijn telescopen gemonteerd, maar die zijn helemaal niet nodig: alken, zeekoeten, papegaaiduikers, drieteenmeeuwen en stormvogels zitten tot een meter onder je voeten. Ook de van meeuwen levende slechtvalken die hier huizen,

trekken zich van pottenkijkers niets aan. Bij een bezoek kort geleden had één exemplaar zelfs het geintje bedacht om vogeltoeristen aan het schrikken te maken door op ooghoogte op ze af te vliegen en op het laatste moment uit te wijken: 'to play chicken', heet dat.

Hongarije, Hortobagy. Dit nationale park ligt in het oosten van Hongarije en beslaat zo'n 200 vierkante kilometer zoutsteppe, afgewisseld met rijen populieren, akkerland en visvijvers. Wie een kijkje in het reservaat neemt, kan gegarandeerd heel wat Oosteuropese vogelsoorten wegstrepen: roodpootvalken, grote trappen, vorkstaartplevieren, krekelzangers. In de visvijvers verzamelen zich tijdens de trek heel wat soorten eenden en andere watervogels. Enige herfsten terug bleken zich er ook ornithologische verrassingen voor te doen. Toen het al schemerde klonk er ijl geroep over de mistige velden. Er ble-

ken duizenden kraanvogels op de akkers te staan, die hier de gemorste mais stonden op te pikken. Ze stegen op en vlogen weg naar de ondergaande zon.

Zweden, Falsterbö. Van de vele flessenhalzen in de vogeltrek-routes - de Bosporus in Turkije, Gibraltar en de Orgambidescapas in de Pyreneeën zijn drie andere belangrijke knooppunten - wordt Falsterbö vaak als de aantrekkelijkste beschouwd. In de herfst trekt de halve vogelbevolking van Scandinavië langs dit schiereiland, het zuidwestelijkste puntje van Zweden, op zo'n twintig kilometer van Malmö. In september passeren hier dagelijks honderdduizenden zangvogeltjes en zwaluwen en tienduizenden roofvogels. Wie zich bij zonsopgang rondom de vuurtoren met een verrekijker posteert, komt ogen tekort.

Overgenomen uit NRC Handelsblad van 1 mei 1997.

Gooise vogelaars kennen de hele vogelwereld al van de vele lezingavonden.

Tekening: C. van der Baan

Veel vogelaars vliegen de hele wereld rond, op zoek naar de ultieme waarneming. Bertus van den Brink maakt duidelijk dat de ware vogelliefhebber ook in zijn eigen achtertuin veel kan beleven. Mooi weer is dan meegenomen, maar geen noodzaak.

Bertus van den Brink

Waarnemingen in de achtertuin

Alarm.... een ekster strijkt neer in de hoge berk die bij onze buren in de tuin staat. Even daarna fladderde, onzeker, onze enig overgebleven jonge koolmees uit zijn nestkast en belandde in de kamperfoelie. Het had de opdracht gekregen om stil te zijn en negen minuten lang observeerde ik het bewegingloos zittende jong. Ik moest me goed concentreren om het jonge koolmeesje niet uit het oog te verliezen. De blaadjes van deze klimplant waren donker afgetekend door het zonlicht tegen de witte muur. Het jong begon op zo'n blaadje te lijken.

Intussen ging mijn fantasie helemaal de verkeerde kant op. Zou het jong nu dood gaan aan stress? Krijgt de ekster het laatste jong nu toch te pakken? Was het jong door onze bemoeienis niet te vroeg uit het nest gevlogen?

Gelukkig, de ekster vloog weg en nog geen minuut later hoorde ik tpiet-tie, tpiet-tie, sein veilig, en verdraaid, het jong bewoog weer en antwoordde tie-tie-tie-tie-tie. Zo heb ik nog een half uur lang het jong in de gaten gehouden, terwijl de temperatuur in onze achtertuin opliep tot 29 graden Celsius. Toen besloot ik hem aan zijn lot over te laten. Onze achtertuin ligt aan de zuidkant en is ongeveer 40m² groot. Samen met aaneengesloten andere achtertuinen is het voor vogels een afwisselend gebied. Er komen jaarlijks zo'n 45 soorten

vogels onze tuin bezoeken (waaronder de goudvink, barm-sijs, sperwer en dit jaar ook de koekoek). Helaas zijn er ook veel huiskatten, die naast de ekster, vlaamse gaai en kauw de populatie huismussen toch decimeren.

In de zomermaanden hebben we tot 55 huismussen in onze tuin, die in het begin van het nieuwe broedseizoen zijn teruggebracht tot 21 stuks. Mijn vrouw verschoont dagelijks de waterbakken, houdt de nestkastjes schoon en voert van december tot eind februari de vogels. In die tijd genieten wij van de vele soorten die in de wintermaanden de randen van de dorpen bezoeken. In onze koolmezenkast zaten negen jongen, de ouders vlogen af en aan. Een dag voordat ze zouden vliegen leek er iets vreemds aan de hand te zijn, bromvliegen vlogen in en uit. Mijn vrouw was het direct opgevangen en ze keek in het kastje. Eén jonge koolmees vloog in paniek langs mijn vrouw de tuin in, terwijl de andere allemaal dood lagen. Overstuur en vol

onbegrip voor het drama werd ik opgewacht. Ik maakte het kastje schoon, ving het enig overgebleven koolmeesjong en zette deze weer in zijn nestkast. Alsof er niets aan de hand was vlogen beide ouders weer af en aan.

In het mezenkastje aan de voorkant van ons huis zaten 12 jonge pimpelmezen, die allen, drie dagen na het koolmezen-drama, uitvlogen. Een half uur later kwam er een buurmeisje aan onze deur, met een door haar kat gevangen jonge spreeuw.

In de achtertuin is altijd wat te zien

Tekening: C. van der Baan

Nieuwe heemtuin in Blaricum trekt ook vele vogels aan

Juli 1995 verhuisde de heemtuin van de Stichting Wilde Planten van de Torenlaan in Blaricum naar de Woensbergweg, naast de algemene begraafplaats en achter de bijenschans Steegland. Een breed zandpad voert naar de tuin. Via een bospaadje komt u bij de ingang. De nieuwe heemtuin heeft een oppervlakte van ca. 2000 m². Deze is aangelegd op een voormalige akker van de Blaricummer Eng. De voedselrijke humuslaag is opgeschoven tot een hoge wal. De eronder liggende voedselarme grond is hierdoor aan de oppervlakte gekomen. Veel Gooise wilde plantensoorten krijgen hier een plaats of verschijnen spontaan. Vogels uit alle windstreken bezoeken de nieuwe heemtuin. Vluchtend uit het hoge noorden of het oosten van Europa, als sneeuw en vorst het vinden van voedsel moeilijk of onmogelijk maken. Hoog in de lucht cirke-

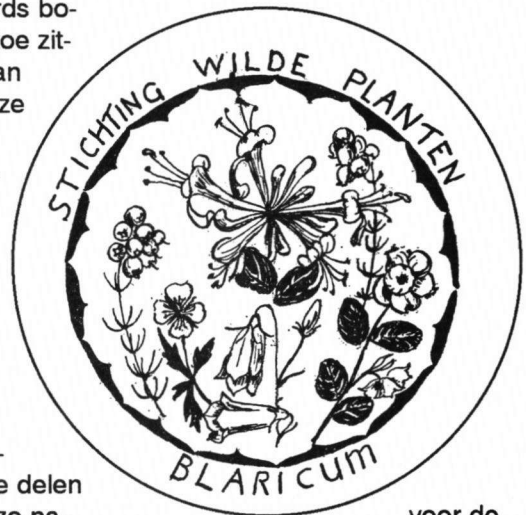

Groene specht (tekening: Maria Zwart)

len vaak een paar buizerds boven de heemtuin. Af en toe zitten er een paar in één van de hoge eiken. Hebben ze bosmuizen ontdekt en wachten ze hun kans af, of rusten ze even uit? Een roodborst neemt een spetterend bad aan de waterkant. Er is enkele maanden geleden een waterpartij aangelegd, waarbij PVC-vrije kunstrubber (EPDM) als waterkerende laag is gebruikt. Net als de overige delen van de tuin moet het er zo natuurlijk mogelijk gaan uitzien. De in het Gooi thuishorende planten, struiken en bomen geven voedsel en onderdak aan talloze soorten insecten en andere dieren, waaronder veel trekvogels.

Uit het aangrenzende bos verschijnen ook boomklevers op de berkenstammen van de boomsingel, die deze, haast klevend aan de stam, op en af hippen. Ineens zie je een grote bonte specht dezelfde stammen onderzoeken op wat eetbaars. Het klu-klu-klu-geroep van de groene specht is ook te horen. Op de hoge humusrijke wal ligt een kleine boekweitakker, maar er groeien ook veel akkerkruiden op de helling. Twee glanskopmezen hingen op een morgen aan de zadenrijke bloemstengels van deze planten. Al twee achtereenvolgende jaren waren ze in september bij dit eestfeest te zien.

De vogelwerkgroep schonk ons drie nestkasten, respectievelijk voor torenvalk, holenduif en gekraagde roodstaart. Zaterdag 17 januari j.l. werden ze opgehangen. Een grote lijster zorgde

voor de muzikale begeleiding. Wij danken de werkgroep (met name Dick Jonkers, Frans Leurs en Bob van Poelgeest) voor deze zeer welkome gift.

Midden februari al inspecteerde een holenduif de voor deze soort bestemde nestkast. Begin april heb ik twee holenduiven zien foerageren op een van de akkers van de Blaricummer Eng. Tot nu toe is er echter nog niets te merken van bewoning van de nestkasten. Een paar eenden zaten op een zonnige morgen aan de waterkant. Een woerd met een bruin/wit gevlekte eend. Of ze ergens in de buurt een nest hebben?

De heemtuin is nog in aanleg. Wie vroeger wat stenen meenam van de Gooise hei of akker, zou bij een bezoek aan de tuin best letterlijk een steentje kunnen bijdragen door zo'n steen aan de heemtuin te schenken. Wij kunnen er nog veel heel goed gebruiken.

Meer informatie: telefoon 035-5266731.

ED SIVAL

Succesvolle jeugdcurcus gaat door

De cursus voor de jeugd is een succes geworden. We begonnen met 25 kinderen en we eindigen met 25 kinderen. Er zijn al echte vogelaars onder deze jeugdigen, die nu hun ouders les gaan geven.

Vandaar dat we verder willen gaan, maar dan in iets andere vorm. We gaan de groep splitsen in een groep van 8-9-10 jarigen en een groep van 11-12-13 jarigen. Ja, u leest het goed. Bij voldoende belangstelling kunnen we twee groepen van maximaal 25 kinderen enthousiast maken voor de vogelwereld. Met een aantal nieuwe leiders erbij moet dat lukken. De Hooischuur van het bezoekerscentrum in 's-Graveland blijft zo lang het kan kosteloos voor ons beschikbaar. Fantastisch hè?

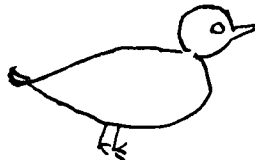
We kunnen een bibliotheekje beginnen met goede gekregen vogelboeken, waar we heel blij mee zijn. Met al deze bereidwilligheid tot hulp kunnen we toch niet anders dan enthousiast in het komende cursusjaar met de jeugdgroep verder gaan?

U hoort nog van ons, leiders jeugdgroep.

Ook namens Tjenk's ouders die vinden dat jullie het erg leuk gedaan hebben

Annelies Spruyt

Hartelijk bedankt dat jullie informatie over ons geven

De uilen tocht

Vrijdag 13 maart gingen we met de vogelcursus naar het bos.

Om uilen te kijken.

Het was om half negen 's-avonds.

Toen we het bos in gingen hoorden we meteen een uil.

En toen liepen we verder het bos in.

We hoorden daarna nog veel meer uilen.

En op het laatst zagen we een uil.

Dit is geschreven door Helen en Linda

Op zaterdag 18 april was er een excursie naar de Flevopolders, die volgens de verslagschrijvers zeer de moeite waard was.

Fred en Agnes Reijmerink

Excursie naar de Flevopolders blijft echt een aanrader

Even voorstellen, Fred en Agnes Reijmerink. Na een najaars- en een voorjaarscursus van de vogelwerkgroep zijn wij lid geworden van de vogelwerkgroep. Maar, ook al hebben we een cursus achter de rug, we zijn toch nog beginners en we hopen door middel van de excursies meer kennis over de vogels te krijgen. De excursies van de cursus buiten beschouwing gelaten, was deze zaterdag dus onze eerste excursie, en wat denk je? Wij als nieuwkomers krijgen meteen "de eer" om een verslag te schrijven.

Maar goed niet getreurd, we hebben ons best gedaan. Het was vroeg op want het was om 6.00 uur verzamelen in Hilversum. Het weer viel wel mee. Het was bewolkt en af en toe een miezertje. Er waren ongeveer 20 personen op komen dagen. In kolonne van zeven auto's begaven wij ons richting Flevopolders. Onderweg waren er al wat buizerds te zien. Auto's geparkeerd bij het bezoekerscentrum en daar begon als eerste een 5 km lange wandeling door het wilgenbos met halverwege de vogelkijkhut de Zeearend. We hadden nog geen honderd meter gelopen of daar zat de eerste blauwborst al. Vanuit de kijkpost hadden we zicht op twee flamingo's. Je staat wel even raar te kijken

want deze vogels verwacht je hier alleen in de diertuin. Begeleid door een koor van fitissen hebben we onder andere nog kunnen horen en/of zien: winterkoning, koolmees, pimpelmees, roodborst, vink, putter, zwartkop, tjiftjaf en grote bonte specht.

Kluut

Na weer een stukje gereden te hebben kwamen we bij het volgende gebied. Dit was een beetje een moerassig gedeelte met opnieuw een kijkhut (de Kluut). Onderweg weer veel gezien/gehoord, waaronder: rietgors, sprinkhaanrietzanger, witte kwikstaart, zanglijster en zelfs een klapkester, die je vol-

gens de begeleiders niet vaak te zien krijgt.

Bij de hut zelf: pijlstaart, slob-eend, kuifeend, grote zaagbek, aalscholver, grauwe gans, fuut, kleine plevier, bontbekplevier, oeverzwaluw en boerenzwaluw. Aan het eind van de excursie nog naar de Lepelaarsplassen, en wat zagen we daar? Juist: een lepelaar.

Viak na de Lepelaarsplassen nog een stop. Douwe dacht een toppereend te zien en bij nadere inspectie bleek dit ook zo te zijn. Vreemd voor deze tijd van het jaar want in principe zou deze eend hier dan niet meer moeten zijn. Als afsluiter zagen we nog een tapuit zitten. In totaal hebben we 66 vogelsoorten gezien en/of gehoord.

De excursieleiders Rob van Veen, Jacques Meijer en Nico Dwars willen we bij deze hartelijk bedanken voor hun inzet. Dit gebied is echt een aanrader voor eenieder die hier nog nooit geweest is.

VERHUISBERICHT

Landschapsbeheer Noord-Holland bericht ons dat zij sinds 25 mei gevestigd is op het onderstaande adres:

Zijlweg 245
2015 CL Haarlem
Postbus 205
2050 AE Overveen
telefoon: 023-5143080
Faxnummer: 023-5143081

PROGRAMMA

Zondag 6 september: Fietsexcursie door het droge deel van werkgebied "De Zuid" van het Gooi. Excursieleaders Roel Zijlstra en Ronald Sinoo. De tocht zal gaan door Hilversum, Hollandse Rading en heidegebieden. Vertrek om 8.00 uur vanaf de parkeerplaats tegenover Anna's Hoeve in Hilversum (Liebergerweg 301). Brood en drinken meenemen.

Dinsdag 8 september: Avifaunavergadering op Eemeroord, Zandheuvelweg 4, Baarn, in paviljoen 't Gein. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 19 september: Dag-wandel- en zitexcursie naar de Hondsbosse Zeewering en de dijk-doorbraak bij Schoorl onder leiding van Hans van Oosterhout, Erik Lam en Ronald Sinoo. Vertrek om 6.30 uur vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum (achterkant station). Brood en drinken meenemen.

Donderdag 24 september: Lezing door de heer E.H. van Stigt Thans over "Vogels van zuidelijk Afrika". Erik-Hans is lid van onze Vogelwerkgroep. Hij is tijdens een reis door oost Afrika, waar onder andere het Naivasha meer bezocht werd, enthousiast geworden voor de vogelstudie. In zuidelijk Afrika werden veel observaties gedaan in Transvaal en Botswana, Namibië en Zimbabwe. Behalve voor ons exotische vogels komen we ook bekenden tegen die de winter in het zuiden doorbrengen en 's zomers in Europa vertoeven. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263 (hoek Diependaalselaan) te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Donderdag 22 oktober: Lezing door de heer V.L. Wigbels over de Ontwikkeling van de Oostvaardersplassen.

Vincent Wigbels is meer dan 20 jaar betrokken bij de ontwikkeling van de Oostvaardersplassen. Eerst als hoofd terreinbeheerder van Rijkswaterstaat, later als stafmedewerker van Staatsbosbeheer, vooral voor de voorlichting. Hij zal een beeld geven van de ontwikkeling, vooral van de laatste jaren. Met name zullen de lepelaar, de grauwe gans, de bruine kiekendief en het baardmanneltje in beeld komen. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk aan de Loosdrechtseweg nr. 263 (hoek Diependaalselaan) te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

Zaterdag 7 november: Noord-Hollandse Vogeldag, georganiseerd door Vogelwerkgroep Schagen en omstreken. Het thema is "Water en waterbeheer in relatie tot de vogelstand in (de kop van) Noord-Holland". De dag wordt gehouden in Hotel Restaurant Igesz, Markt 22, Schagen. Aanvang 9.30 uur.

Dinsdag 10 november: Wegens succes geprolonged, houden we op deze werkgroepavond opnieuw de verkiezing van "De Mystery Bird Watcher 1998". Aan de hand van dia's wordt ieders vogelkennis aangescherpt, op de proef gesteld, of ontwikkeld. In ieder geval kijkt iedereen gezellig en plezierig op een wat andere manier naar vogels. Er zullen 15 dia's worden getoond van alledaagse en wat minder voorkomende vogels. Echte zeldzaamheden als dwaalgasten zijn niet in de serie opgenomen. Je mag net zoveel boeken en gidsen gebruiken als je wilt. Je moet ze wel zelf meenemen. De avond zal worden verzorgd door Frank Heilmann en Philip Friskom en wordt gehouden in 't Gein op Eemeroord aan de Zandheuvelweg 4 in Baarn.

Donderdag 26 november: Lezing door de heer J.H. Beekman over de Kleine Zwaan.

Jan Beekman is bioloog en verbonden aan het Oecologisch Instituut te Nieuwersluis. Hij is werkzaam op het gebied van zoetwater oecologie en bereidt een proefschrift voor over de kleine zwaan. Er is onderzoek gedaan naar de trekroute met behulp van zendertjes en satellietontvangst. Hij heeft ook een aantal zomers doorgebracht in noord Rusland, het broedgebied van de kleine zwaan. De factoren die het broedsucces bepalen werden bestudeerd. De avond wordt gehouden in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263 (hoek Diependaalselaan) te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

7-8-9 mei 1999: Voorjaarsweekend Lauwersmeer. We kamperen in Vierhuizen. Aanmelden en vragen bij Joke.

1-2-3 oktober 1999: Najaarsweekend Schiermonnikoog. Aanmelden en vragen bij Joke.

Deelnemers aan de excursies wordt dringend verzocht om bij alle excursies voor de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden. Bij afmelding tot een week van tevoren bij week-ends en excursies waarvoor betaald moet worden, wordt / 25,- administratiekosten in rekening gebracht. Als u later afmeldt wordt maximaal 50% terugbetaald.

Voor de goede orde wijzen wij er op dat de in het programma aangekondigde excursies, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, in principe uitsluitend bedoeld zijn voor leden en huisgenoot-leden van de VWG. U wordt dringend verzocht naar deze excursies geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen.

Ontvangen Literatuur

Samenstelling: Linda Willemstein

Genoemde artikelen zijn slechts een selectie en vormen niet de complete inhoudsopgave.

Apus, uitgave van de Stichting Gierzwaluwenwerkgroep - Nederland, jrg 4 no 2, april 1998: Voorjaarsstrek van gierzwaluwen bij Breskens.

Argus, Kwartaaltijdschrift van de Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 23 no 1, maart 1998: Het sprookje van de havikfokkers.

Boomblad, IBN-DLO, jrg 10 no 2, april 1998.

De DompHoorn, Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden, jrg 32 no 1, maart 1998: Onze mezen - Ganzen in hun broedgebied - vogeltellingen langs de Lek in 1996-1997.

Dutch Birding, Dutch Birding Association, jrg 20 no 1, 1998: Status van Baltische mantelmeeuw in Nederland - Roodoogvireo op Vlieland in oktober 1996.

Ficedula, Tijdschrift van Twentse VWG, jrg 27 no 1, maart 1998: De broedvogels van de Twentse heide en hoogveengebieden - Blauwe kiekendieven in Twente.

Fitis, VWG Zuid-Kennemerland, jrg 34 no 1, 1998: Broedvogels van de Binnenliede 1989-1997 - Aantal broedparen van meeuwen en sterns in Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer in 1997.

De Gierzwaluw, VWG Amsterdam, jrg 36 no 1, 1998: Opvallende toename van het

aantal krooneendenwaarnemingen in en rond Amsterdam sinds 1990.

De Graspleper, Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland (SVN), jrg 18 no 1, april 1998: Doortrekkende kemphanen in Noord-Holland - Water, de redding voor weidevogels.

De Grauwe Gans, St. Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland, jrg 14 no 1, maart 1998: Avifauna Zuid-Flevoland.

IJsselmeerberichten, Vereniging tot behoud van het IJsselmeer, no 1, april 1998.

De Korhaan, Ver. voor Vogel- en Natuurstudie De Wielewaal, afd. De Noorderkempen, jrg 26 no 2, april 1998.

Knipselkrant, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 22 no 1, maart 1998.

Idem, jrg 22 no 2, mei 1998.

De Kruisbek, Vogelwacht Utrecht, jrg 41 no 2, april 1998.

Limosa, orgaan van de Nederlandse Ornithologische Unie en van de Samenwerking Organisaties Vogelonderzoek Nederland, jrg 71 no 1, 1998: Trekgedrag en wintersterfte waterhoen - Ganzen en zwanen in Nederland 1990-1995 - Afwijkend vleugelpatroon grote bonte specht - Mogelijk broedgeval steenloper in waddenzee.

Meerkoet, Natuur en Milieufederatie Wierhaven, no 2, 1998.

Natuur en Milieu, Stichting Natuur en Milieu, jrg 22 no 3, april 1998.

Idem, jrg 22 no 4, mei 1998.

NatuurNablj, IVN Eemland, jrg 26 no 2, april/mei 1998.

NME Magazine, Stichting Regionaal Natuur- en Milieu-Educatie centrum voor het Gooi en omstreken.

Noordhollands Landschap, Stichting Het Noordhollands Landschap, jrg 25 no 2, mei 1998: Lepelaars in Noord-Holland.

Onze Waard, Natuur- en Vogelwacht De Alblasserwaard, jrg 28 no 3, voorjaar 1998.

SOVON Nieuws, jrg 11 no 1, maart 1998: Watervogels in de Zoete Rijkswateren in 1996/97 - De grauwe kiekendief: een sierlijke vertegenwoordiger van het open gebied.

De Steenloper, Vogelwerkgroep Den Helder, jrg 16 no 83, mei 1998.

De Tringlaan, Vogelwerkgroep Schagen e.o., jrg 21 no 2, mei 1998: Mutaties in de Nederlandse avifauna.

Vanellus, Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 51 no 2, 1998.

Van Nature, Nieuws van Vereniging Natuurmonumenten, jrg 8 no 3, maart 1998.

Idem, jrg 8 no 4, april 1998.

Idem, jrg 8 no 5, mei 1998.

Veld- en Vitrine, Mededelingen van het Fries Natuurmuseum, no 137, mei 1998.

Vogels, Tijdschrift over vogels en vogelbescherming, jrg 18 no 2, maart/april 1998: de luchtrens van Kamtsjatka.

Idem, jrg 18 no 3, mei/juni 1998: gier-zwaluw schreeuwt om herkenbare woonruimte - 11 portretten van moerasvogels - de miskende zwartrok.

Vogelnieuws, Vogelbescherming Nederland i.s.m. de Kerkuilen werkgroep Ne-

derland, jrg 11, no 1, maart 1998: Pleisterplaatsen ganzen en zwanen nu goed in kaart - Plan van Aanpak moet steenuil weer op sterkte brengen.

Vrienden van het Gooi, jrg 1998 no 1.

Mutaties ledenbestand

Nieuwe Leden

MW M GROTENHUIS	RIGELSTRAAT 25	1223AR	HILVERSUM	035	6852768
MW C LINNSEN	KNOOPKRUID 114	1112PX	DIEMEN	020	6950697
MW W MEYER-MEYERINK	REE 28	1273FT	HUIZEN	035	5264897
F F REPKO	ZANDHEUVELWEG 9	3744MN	BAARN	035	6834591
R RHIJNSBURGER	SLUIS 8	1273KV	HUIZEN	035	5242497
MW A SPRUYT	REMBRANDT VAN RIJNHOF 36	1394EJ	NEDERHORST DEN BERG	0294	252582
G T VEENSTRA	REMBRANDT VAN RIJNHOF 36	1394EJ	NEDERHORST DEN BERG	0294	252582
J E M VAN WATERSCHOOT	NW BUSSUMMERWEG 143	1272CH	HUIZEN	035	5257772
MW A ZUIDEMA	ELZENLAAN 50	1214KM	HILVERSUM	035	6244792

Adreswijzigingen

MW J N V KLAVEREN	SPARRENLAAN 25	1213SM	HILVERSUM	035	6245413
-------------------	----------------	--------	-----------	-----	---------

Overleden

J F SCHOLTE	NW BUSSUMMERWEG 134	1272CL	HUIZEN	035	5251305
-------------	---------------------	--------	--------	-----	---------

Bedankt

MW A BAKKER	PELIKAANWEG 33	1796HH	DE KOOG / TEXEL	0222	317530
G DE GRAAF	ST JANSLAAN 86	1402LW	BUSSUM	035	6913803
P SPAARGAREN	POPULIERENLAAN 2	1399GS	MUIDERBERG	0294	263108
E SPAARGAREN-SCHOENMAKER	POPULIERENLAAN 2	1399GS	MUIDERBERG	0294	263108
MW C STEIN	SCHOLEKSTER 31	3755EA	EEMNES	06	52880598
R TUYNMAN	HILVERTSWEG 268	1214JP	HILVERSUM	035	6233231

Strandleeuweriken

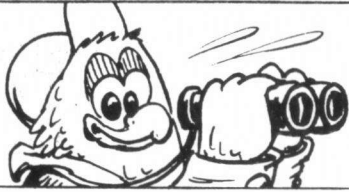
Tekening: Bram Rijksen

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (1)				
Samengesteld door Peter Vos				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Parelduiker	1	1998-01-22	Spiegelplas, Nederhorst den Berg	Ronald Sinoo
Fuut	5	1998-04-07	Plasje langs Vreelandseweg, Vreeland	E.van Oort
Purperreiger	1	1998-05-02	Hilversumse Bovenmeent	D.Jonkers M.de Graaf
Ooievaar	2	1998-04-10	Hilversumse Meent, Hilversum	P & V Schut
Ooievaar	4	1998-05-09	Stichtse Kade, Ankeveen	A.J.Vos
Ooievaar	4	1998-05-17	Vliegveld Loosdrecht	H.P.Vos
Lepelaar	4	1998-05-02	Hilversumse Bovenmeent	D.Jonkers M.de Graaf
Lepelaar	1	1998-05-06	Hilversumse Meent, Hilversum	H.P.Vos
Lepelaar	2	1998-05-18	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Knobbelzwaan	29	1998-01-29	Weiland Loenen/Vreeland (15 gedood 3/98)	E.van Oort
Knobbelzwaan	28	1998-02-12	Bovenmeent	B & N Dwars
Kleine Rietgans	1	1998-02-17	Hilversumse Bovenmeent	Ronald Sinoo
Brandgans	27	1998-03-29	Keverdijk	G.Bieshaar
Brandgans	1	1998-05-23	Noordermeent, Hilversum	H.P.Vos
Roodhalsgans	1	1998-03-07	Eempolder, Maatsweg	Koenen - Utrecht
Bergeend	9	1998-03-22	Noordpolder te Veld, Eemnes	G.Bieshaar
Krakeend	8	1998-04-26	Noordpolder te Veld, Eemnes	G.Bieshaar
Zomertaling	4	1998-04-17	Eempolder, Cors Rijkseweg, Eemnes	A.C.Driessen
Zomertaling	4	1998-05-18	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Slobeend	22	1998-04-05	Noordpolder te Veld	G.Bieshaar
Brilduiker	3	1998-05-04	IJmeerkust, Vijfhoek, Muiden	Ricardo van Dijk
Grote Zaagbek	1	1998-04-26	Naardermeer	Ricardo van Dijk
Bruine Kiekendief	1	1998-05-02	Hilversumse Bovenmeent	D.Jonkers M.de Graaf
Havik	1	1998-02-25	Zuiderheide bij Bluk	Ronald Sinoo
Sperwer	8	1998-4/5	Gehele werkgebied	diverse waarnemers
Buizerd	5	1998-04-11	Loosdrecht, Eemnes, Hilversum, Laren	D.Jonkers, M.de Graaf
Visarend	1	1998-06-13	Naardermeer	Ricardo van Dijk
Smelleken	1	1998-02-11	Bovenmeent	B & N Dwars
Smelleken	1	1998-03-21	Naardermeer, Bovenmeent	B.v.d.Brink e.a.
Boomvalk	1	1998-04-26	Bijvanck, Blaricum	D.Jonkers
Boomvalk	2	1998-04-26	Baarnse Bos	H.Sevink/C.Sjobbema
Boomvalk	1	1998-05-16	Hilversumse Meent, Noordermeent	H.P.Vos
Slechtvalk	1	1998-05-30	Randweg, Bussum	H.P.Vos
Kwartel	1	1998-05-05	Tienhovenskanaal	D.Jonkers
Kwartel	1	1998-05-19	Hilversumse Meent, Noordermeent	H.P.Vos
Kwartel	1	1998-05-23	Naardermeer, Karnemelksloot	Ricardo van Dijk
Waterral	1	1998-03-17	Laarderwasmeer	B & N Dwars
Waterhoen	16	1998-02-08	Oude Haven	B & N Dwars
Waterhoen	9	1998-02-20	Anna's Hoeve, Hilversum	N.J.Dwars
Scholekster	1	1998-03-08	Rietmeent, Hilversum (1e waarneming)	P.Schut
Scholekster	42	1998-04-19	Eemnesservaartsteeg	G.Bieshaar
Kluut	1	1998-05-23	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Zilverplevier	1	1998-05-29	Maatpolder, Eemnes	Bieshaar, M.v.Houten
Kemphaan	14	1998-04-05	Noordpolder te Veld	G.Bieshaar
Watersnip	1	1998-04-04	Zuidpolder te Veld	F.v.d.Weijer/Sevink
Houtsnip	1	1998-05-08	Kortenhoefseplas	H.P.Vos
Grutto	8	1998-05-23	Noordermeent	H.P.Vos
Regenwulp	4	1998-04-22	Bovenmeent bij Karnemelksloot, H'sum	Joh.J.Frieswijk
Regenwulp	8	1998-05-04	IJmeerkust, Vijfhoek, Muiden	Ricardo van Dijk
Regenwulp	6	1998-05-06	Egelshoek, Hilversum	D.Jonkers

Veldwaarnemingen

Waarnemingen Overzicht (2)				
Samengesteld door Peter Vos				
Soort	Aantal	Datum	Plaats	Waarnemer
Wulp	10	1998-05-19	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Zwarte Ruiter	1	1998-05-02	Hilversumse Bovenmeent	D.Jonkers M.de Graaf
Groenpootruiter	2	1998-05-19	Maatpolder, Eemnes	Bieshaar,M.v.Houten
Grote Stern	1	1998-03-29	Hoefijzer te Loenen	E & A.G. van Oort
Visdief	1	1998-05-15	Maatpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Koekoek	1	1998-04-23	Oud Naarden (1e melding)	H.P.Vos
Koekoek	1	1998-04-26	Naardermeer	Ricardo van Dijk
Koekoek	3	1998-06-02	Ravelijnspad, Muiden	Marlies v.d.Weyden
Bosuil	3	1998-04-26	Baarnse Bos	H.Sevink/C.Sjobbema
Bosuil	1	1998-3/4	Past.Hendrikspark, Laren (m/vr)	I.Hilhorst
Ransuil	3	1998-04-26	Baarnse Bos	H.Sevink/C.Sjobbema
Gierzwaluw	2	1998-04-17	Muiden	Ricardo van Dijk
Gierzwaluw	2	1998-04-23	Naarderstraat, Huizen	C.Holzenspies
Groene Specht	5	1998-3/4	gehele werkgebied	diverse waarnemers
Kleine Bonte Specht	6	1998-3/4	Landgoederen/Laarderwasmeer	diverse waarnemers
Boomleeuwerik	17	1997-12-17	IJzeren Veld, Huizen	B.v.d.Brink
Boomleeuwerik	2	1998-02-25	Zuiderheide bij Bluk	Ronald Sinoo
Boomleeuwerik	1	1998-03-09	Westerheide, Hilversum/Laren	J.Frencken
Boomleeuwerik	1	1998-05-05	Breukelerveense Kooi, Breukelen	D.Jonkers
Boerenzwaluw	2	1998-04-18	Hilversumse Meent (1e waarneming 1998)	P & V Schut
Boompieper	1	1998-05-02	Naardermeer (westelijk deel)	D.Jonkers M.de Graaf
Gele kwikstaart	2	1998-04-19	Volkersweg, Noordpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Witte Kwikstaart	60	1998-04-12	't Merk, Huizen	D.Jonkers
Witgesterde blauwborst	2	1998-04-13	rondom Stichtse Brug	Hilhorst/Proost/Joke
Roodborsttapuit	2	1998-03-17	Hoorneboegseheide	B & N Dwars
Kramsvogel	184	1998-02-12	Bovenmeent	B & N Dwars
Koperwiek	350	1998-03-16	Laarder wasmeer	N.J.Dwars
Grote Lijster	22	1998-04-24	Volkersweg, Noordpolder, Eemnes	G.Bieshaar
Rietzanger	1	1998-05-19	Fort Ronduit, Weesp	H.P.Vos
Braamsluiper	1	1998-04-06	Naarderstraat, Huizen	Carla Holzenspies
Zwartkop	1	1998-04-19	Naarderstraat, Huizen	Carla Holzenspies
Fitis	1	1998-03-30	Rietmeent, Hilversum (1e waarneming)	P.Schut
Bonte Vliegenvanger	1	1998-04-05	Laarder wasmeer	Oort,Sinoo,v.d.Brink
Glanskop	1	1998-03-22	Boekesteijn, 's-Graveland (Cursus)	Ronald Sinoo
Glanskop	2	1998-03-25	Labradorstroom, Park, Huizen	A.C.Driessen
Klapekster	1	1998-03-17	Zuiderheide, tussen A1 en 't Bluk	I.Hilhorst
Raaf	1	1998-03-17	Hilversums Wasmeer	B & N Dwars
Raaf	2	1998-04-05	Drakenburg	Poelgeest/Rooy e.a.
Keep	15	1998-03-15	Tuin Geradtsweg, Hilversum	J.Frencken
Keep	3	1998-04-11	Corversbos	S & A Visser
Groenling	5	1998-04-11	Corversbos	S & A Visser
Putter	8	1998-04-03	Meentweg, Eemnes	G.Bieshaar
Putter	42	1998-3/4/5	Gehele werkgebied	diverse waarnemers
Sijs	150	1997-12-17	IJzeren Veld, Huizen	B.v.d.Brink
Sijs	220	1998-03-16	Laarder wasmeer	N.J.Dwars
Witstuitbarmsijs	2	1997-12-17	IJzeren Veld, Huizen	B.v.d.Brink
Kruisbek	50	1997-12-17	IJzeren Veld, Huizen	B.v.d.Brink
Grote Kruisbek	1	1998-02-27	Slingerdreef, de Hooge Vuursche	R.Sinoo/D.Laout
Appelvink	1	1998-03-17	Spanderswoud, Hilversum	Ronald Sinoo
Appelvink	1	1998-04-10	PWN Laren	D.Jonkers
Geelgors	1	1998-03-22	Boekesteijn, 's-Graveland (cursus)	Ronald Sinoo

KOR HAAN

RONALD SINDO

LEUK DAT ONS WERKGEBIED NOG ZOVEEL MOERASSEN HEEFT!

JA! MET EXTRA VEEL KNUTTEN!

AU

AU

AU

AU

AU

AU

SPLAT
SPLAT

KIJK! EEN SPRINKHAANRIETZANGER!

...SPRINKHAANZANGER, HEET DAT NU!

RRRRRRRRRRRR

DAT LIJKT WEL EEN BOKJE!

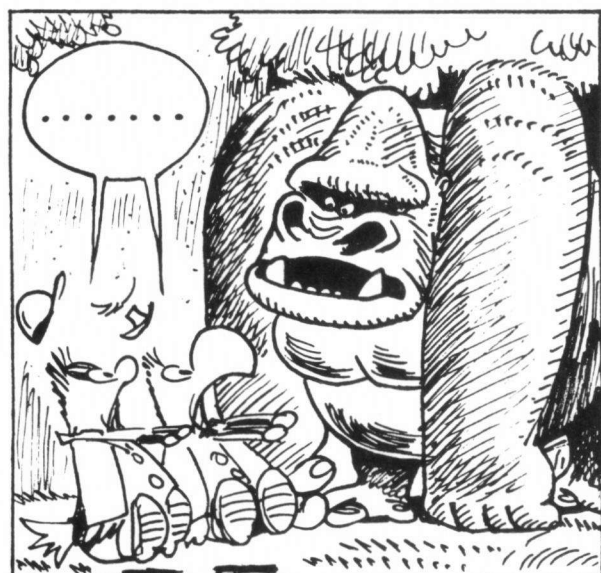
BOK!

IK HOU STUG VAST AAN DE OUDE NAMEN, HOOR!

KWO

STIL, FOSSIEL!
IK HOOR EEN WOUDAAP!

... IS DE ONTSNAPTE GORILLA INMIDDELS WEER GEVANGEN...

WOUDAAPJE!
ZEG 'T! ZEG 'T!!
WOUDAAPJE!!
JE KUNT 'T!

ZÛSTER!!!

© R. SINDO

198

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Postadres WVG: WVG Het Gooi e.o., Postbus 1028, 1200BA Hilversum
Postrekening 2529179 t.n.v. Penningmeester WVG Het Gooi e.o.

Het Vogelwerkgroep Bestuur:

Voorzitter:	: R.A.Kole	Torenvalk 22	3752 SK Bunschoten	033-2982303
Sekretaris	: B.den Hoed	Verlengde Fortlaan 15	1412 CW Naarden	035-6970423
Penningmeester	: L.Mudde	Slauerhoffstraat 6	1382 RR Weesp	0294-411683
SG Algemene Zaken	: L.J.Dwars-Van Achterbergh	Postbus 1493	1200 BL Hilversum	035-6850627
SG Avifauna	: G.M.L.Proost	Oostergo 15	1274 JS Huizen	035-5251661
SG Natuurbescherming	: D.A.Jonkers	Koggewagen 3	1261 KA Blaricum	035-5260456
SG Vogelcursus	: P.van der Poel	Siriusstraat 25	1223 AC Hilversum	035-6831592
SG Excursies	: J.J.M.van Velsen	Dotterbloemlaan 39	3742 ED Baarn	035-6838604
SG Communicatie	: Vacature			

Nuttige Adressen:

Aanmelding Vogelcursus	: A. van Klaveren	Berkenhof 3	1241 VP Kortenhoef	035-6561426
Eempoldertellingen	: R. van Veen	Hoflaan 17	1241 XL Kortenhoef	035-6563642
Ledenadministratie	: F. Wilms-Schopman	J.C. Ritsemalaan 1	1241 AP Kortenhoef	035-6563020
Lezingen	: S.L. Visser	Nwe. 's-Gravelandseweg 53b	1406 NA Bussum	035-6920600
Promotie en Verkoop	: P. Keuning	Stam 26	1275 CJ Huizen	035-5268281
Roofvogelstudiegroep	: H. Sevink	V. Brakellaan 8	3742 MZ Baarn	035-5421019
Vogelasiel Het Gooi	: F.F. van de Woord	Burg. J. Visserlaan 1	1411 BR Naarden	035-6945658
Vogelringstation Het Gooi	: B. van Poelgeest	Binnenhof 517	1412 LA Naarden	035-6940996
Weidevogelbescherming Eempolders	: M. van Houten	Dovenetelhof 26	3742 EH Baarn	035-5415603
Weidevogelbescherming Vechtstreek	: A.M. van der Poel	Bühmannlaan 54	1381 GM Weesp	0294-431308
Wintervoeding Gooi en Vechtland	: J.F. Kuijer	Krekelmeent 21	1218 EA Hilversum	035-6934871

Waarnemingskaartjes kunnen bij alle bestuursleden worden ingeleverd. Na overleg kunnen eveneens bij alle bestuursleden nieuwe kaartjes worden verkregen.

Voor ongelukken en/of problemen, welke ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep, is de vereniging op geen enkele wijze verantwoordelijk te stellen.

Contributie: Voor leden f. 35,- (minimaal), huisgenootleden f. 12,50 (minimaal).
Bij voorkeur betalen aan het begin van het kalenderjaar met de van ons ontvangen acceptgirokaart.

Schenkingen:

Wilt u de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken eenmalig of vaker steunen met een gift, dan zijn deze giften aftrekbaar van de inkomstenbelasting, vanaf minimaal 1% (en tenminste 120 gulden), tot maximaal 10 % van uw onzuivere inkomen.
Daarnaast kunt u in uw testament een zogenaamd legaat laten opnemen ten gunste van de vogelwerkgroep. Het is gewenst dit dan met uw notaris te bespreken.

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

In verband met de afsluiting der boeken door de penningmeester dienen declaraties voor gemaakte kosten vóór 1 december bij de coördinator van de betreffende subgroep te worden ingediend.

"De Korhaan"
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

RIJKSMUSEUM NAT HIST

POSTBUS 9517
2300RA LEIDEN